Број 13. Нови Сад у петак 31. јануара 1919. Година II.

СРПСКИ ЛИСТ

Орган Српског Народног Одбора (као просветно-политичког удружења.)

Уређује Редакциони Одбор.

„Српски Лист“ излази сваки дан осим понедељника. — Претплата је на месец дана 7 круна. — Огласи 1 круна од петит реда. — Рукописи шаљу се уредништву „Српског Листа“ у Новоме Саду (Конвикт), а претплата администрацији „Српског Листа“ у Новоме Саду (Конвикт). — Рукописи се не враћају.

Поједини бројеви 20 потура

Француз и победничка Србија.

Париз, 3. јануара.

Данас је изведена у великом амфитеатру Сорбоне *дирљива манифестација у част победничке Србије*. Ту лепу манифестацију француско-југословенске солидарности организовао је Комитет Снаге Француске и њених Савезника. Председавао је *Мијран*, пређашњи министар, сада посланик и члан Института. Поред њега су се налазили Трумбић, Веснић, генерал Лакроа, Виктор Берар и Пол Лебе. Многобројним личностима из француских политичких кругова и савезничких земаља било је стало да посете ову манифестацију и својим присуством одаду почаст херојизму српске војске. Пред салом препуном света председник Мијран прочитао је прво писмо генерала Франше д' Еспереа, у коме се овај извињава и изјављује жаљење што не може бити присутан, јер га задржавају војничке дужности.

По том је дана реч конферансијеу генералу *Лакроа*, који је говорио о победничкој Србији. Генерал Лакроа отпочео је говор изјавивши, да са радошћу прима да говори *о подвизима непобедне српске војске*, о њеном јуначком духу и краљу *Петру*, некадашњем пријатељу из Сен Сирске школе, који је свој мач ставио у службу Француске 1870. год. Поменуо је победе, које је српска армија односила за свих шест ратних година и све патње, које је издржала за време повлачења преко Албаније, најзад славни повратак у ослобођену, увеличану отаџбину. Подсетио је на прилике у којима је Србију напала Аустрија и доцније Бугарска, као и јуначки отпор, који је српска армија дала нападачима, који су се надали да ће је победити и поделити између себе остатке Србијине, али су завршили поразом, док је данас победничка Србија дигнуте главе, *увеличана земљама ослобођене браће*. Поменуо је речи престолонаследника Александра у тренутку повлачења преко Албаније: „Морамо остати верни савезницима и умрети са чашћу“, — што је пропраћено подужим аплаузом.

После тога узео је реч Виктор *Берар*, отпочињући са изјавом, да *Француска мора и даље подржавати велику Србију*, као што је до сада подржавала некадашњу краљевину Србију. Велика Србија, какву је желе Срби, била је, вели Берар, шиканирана тајним уговорима, које су закључиле велике савезничке силе без Србије. Четрнаест тачака председника Вилсона створиле су нову еру, која не допушта водити ма каквог рачуна о тим тајним уговорима, закљученим на штету Југословена у њиховим напорима, закључујући да без слободних Словена не може постојати европско братство.

Пол *Лебе*, говорећи о патњама становништва освојене Србије, поменуо ја *свирепства Бугара и Аустријанаца*. По том се *Трумбић* захвалио узбудљивим речима говорницима и говорећи о томе, шта је Француска учинила за Србију за ове четири године рата, изјавио је: Благодарећи Француској, Србија је могла прибрати снаге, окрепити се и поново се борити. Свагда пред свима, она је прва летела у помоћ потиштенима. Француска је прва послала војнике на солунски фронт. Никад јој се неће заборавити реорганизација наше армије на Крфу и њен не мање чудотворни транспорт у Солун помоћу њене флоте, која је умела изиграти сва лукавства немачких подморских бродова и превести читаву једну армију преко мора, а да се не изгуби ни један војник. Мало је подвига на мору, који се могу сравнити са овим подвигом француске марине. Новац, топове, лекаре, са својим опште познатим гостопримством, све је то Француска давала обилато, без рачуна, по том скупоцену крв својих синова, која је, измешана са нашом, оквасила свето тле наше отаџбине. Српска армија, потпомогнута Француском и њеним савезницима, повећана југословенским добровољцима, поново је јуначки стала пред застрашеног непријатеља. Она је постала главна чињеница у ослобођењу своје земље баш у тренутку, када су сматрали да је мртва. Без вас то васкрсавање српске војске не би се никада догодило; без вас, поред свих наших напора, поред свих наших жртава, ми никада не бисмо могли остварити наше уједињење.

Најзад је *Мирјан*, пошто је поздравио присутност Венизелоса, одао у даљем свом говору почаст краљу Петру, Престолонаследнику Александру, прослављеноме шефу савезничке армије, на челу које се бори већ шест година. Завршио је говор речима, пошто се предходно захвалио говорницима: Уништење Србије било је за Аустрију или тачније за Немачку неодложна потреба, јер је *Србија била препрека на путу германских амбиција ка Средиземном Мору*, као што је некада имала част да буде брана продирању Муслимана на запад. Да би себи отворила пут за Солун, Немачкој је требало да уништи Србију, али она није познавала тај народ, о коме је једна немачка болничарка за време балканског рата казала да величину Срба сачињава то: што је свако од њих патриота.

Сада је реч само о томе: утврдити резултате победе. Децембра месеца прошле године Престолонаследник, регент Александар, прокламовао је у Београду, у име Краља Петра, уједињење Србије са покрајинама у независну државу Срба, Хрвата и Словенаца. Уједињење је на тај начин свршено, за које су злослуте изјавиле да је немогуће. Живела Србија! Живело Краљевство Срба, Хрвата и Словенаца!

Какви треба сада да смо.

(Глас из народа.)

Каже наш народ: „По вечерњу се познаје светац“. Истину је рекао. Са вечерњем почиње светковина једнога празника. Ако је вечерње велико, велики је и празник, а ако је мало и празник је мали.

Ову своју мудру изреку народ наш употребљава, када унапред хоће да оцени будућност некога човека. Ако је већ на почетку његов рад добар, каже ту изреку па додаје, биће човек, а ако му је већ на почетку рад тром, слаб, неодлучан или чак неваљао, опет изговара ту изреку и насигурно му пророкује пропаст.

А тако и јесте. Ко у почетку свога рада, ради како треба, томе је будућност осигурана, а ко наопако почне, наопако ће му и бити. Тако је са обичном кућом, којом почне нов газда да управља, а тако је и са кућом читавога народа — државом.

Ми смо сада у овој новој нашој народној кући — држави, нове газде, старешине и раденици и ако нам наш рад већ сада на почетку не буде, какав треба да је, онда и наша нова држава, којој ми сада темеље ударамо, неће имати чврсте темеље, те неће имати ни будућности. Она ће бити као кућа на песку, коју ће прва непогода срушити.

Зато све нове старешине и сви раденици у овој нашој новој држави, треба да су на своме месту, па ко се којег посла латио, треба добро и да засуче рукаве, вредно да ради а пред очима треба увек да му лебди срећа и будућност њена.

Људи неодлучни, несавесни, нерадени, не би смели бити ни обични раденици у њој, а камо ли старешине.

Зато отварајмо сви добро очи и пазимо, да се и за нама не рекне, у злом смислу: „По вечерњу се познаје светац“.

×

Конференција социалистичке странке.

Загреб, 28. јануара.

Конференција политичких организација социалистичке демократске странке почела је јуче у 9 сати. Конференцију је отворио Виљем *Букшег*. Први је проговорио Драгиша *Лапчевић*, који је, у главном, изразио жељу социалдемократске странке у Шумадији: да са уништавањем политичких граница буде уништено свако цепање нашега народа. Приватно власништво мора се укинути. Говори о неморалном дејству рата. Иза њега говори др. *Филиповић*, који предлаже уједињење социалиста у јединствену странку. Спомиње да је епоха империализма довршена, а сада ступамо у доба социалне револуције. Иза њега говори *Тратињак*, делегат из Босне, који приказује развитак социјалне демократије у Босни. На то је узео реч министар за социалну политику, г. Витомир *Кораћ*, који вели да Европа данас још није зрела за социалну револуцију. Револуција, како је проведена у Русији, није социална револуција, него грађанска, тек јој је пролетаријат наметнуо црвену заставу. Пролетаријат у Европи не води социалну револуцију, него социалну еволуцију. Чињеница је, да данас нема социалне револуције. Интернационализму треба утирати пут, и од времена на време кооперирати с грађанским странкама. Оправдава свој улаз у владу; износи да се у министарству израђује основ закона о 8-сатном дневном раду и радничком осигурању. Ово се не би догодило да странка није ишла опортунистичким путем. На крају *одлучно устаје против комунистичког терора*. Предлаже резолуцију деснице. — Реч узима заступник левице, *Борнемиса*, који тврди да се мора створити социалну револуцију. У резолуцији левице не одобрава се улазак социалистичке странке у владу и одлучно се устаје против организације Народног Представништва. У резолуцији се, даље, тражи да се све земљиште прогласи народном својином и да се одмах проведе заплена иметка свију ратних богаташа и милионара. У резолуцији деснице одобрава се улаз социалиста у владу, и тражи се да странка и даље остане на становишту класне борбе и потпуне слободе самоодређења свакога народа. Конференција се наставља.

Вести из места и са страна.

— **Добротворна Задруга Српкиња Новосаткиња** одржала је после пет година рата наметнутог прекида у раду, своју XXXIV. редовну скупштину. Ова је скупштина жељно очекивана, јер је пауза и сувише дуга била. Зато се и искупило 46 чланица, што је ретко било у пређашњим годинама. У штампаном извештају означен је опширно рад тога одбора за минулих пет тешких година, али због скученог простора не можемо га приказати нашој широј публици, него наводимо, да је одбор уз војничку болницу издржавао бесплатно 14—15 сиротих стараца и деце, испомагао преко 60 ученика гимназијских, те нису школу издавгубили и двојицу су бесплатно издржали кроз две године. Извели су на пут 14 девојчица, једну девојчицу без родитеља усвојили и на пут извели. На милостиње издали су преко 21 хиљаду круна па ипак повисили свој капитал преко 48 хиљада круна.

Скупштина је узела одборов извештај на повољно знање, благајкињи изјавила скупштинско признање з перовођу у знак признања изабрала за почасног доживотног секретара и саветника. Бившу подначелницу, гђу Марију Х. Г. Плавшићку изабрала је за почасну чланицу и све досадање одборнице изабрала је скупштина за такве и за идућу годину. Уједно је решила скупштина, да се одбор прошири од 12 на 18 чланица. За начелницу изабрана је акламацијом гђа Теодора *Дунђерска*, за подначелницу гђа Зора *Стефановићка*, за благајкињу, поново, гђу Катицу Меанцић, за II. перовођу: гђу Милану Ружићку, за прегледачице: гђе: Катарину Бајазетову, Софију М. Ђорђевића и Катицу Ђ. Махајловића. У одбор су ушле поред старих: гђе: Милица Јаше Томића, Јованка Панаотовићка, Софија Француска, Јелена Нецкова, Сидонија Гајина, гђа Капамацијина, Мира Ивковићка, Елиза Баракова, Олга Вилићка, Даница пл. Радосављевић од Посавине, Меланија Стакићка и Софија Манигодић.

За оверење записника умољене су гђе: Пушићка, Берићка, и гђица Софија Кода.

— **Јавно предавање.** Госп. Драгиша *Васић*, рез. кап. I. класе, адвокат из Београда, на молбу својих пријатеља, држаће сада у недељу 20. јануара (2. фебруара) о. г. у 4 часа после подне у великој дворани магистратској предавање из овоје „*Студије о карактеру и менталитету Срба*“.

Препоручујемо нарочитој пажњи наше публике ово предавање, које ће нам са социолошко-психолошког гледишта дати слику карактера српског народа. Предавање ће се затим продужити после првог предавања у другу недељу, што ће се публици благовремено објавити. — Улаз бесплатан.

— **Чији је Темишвар?** На светосавској прослави у Темишвару говорио је председник српског певачког друштва у Темишвару г. Х. *Свирчевић*, напоменувши да српско певачко друштво постоји у Темишвару већ 50 година, па је дакле то најстарија дружина у Темишвару. Од ње су млађе и румунска, и мађарска, и немачка певачка дружина. Пре 50 година ово је друштво певало као своју прву песму: „Где је српска Војводина?“ А данас она кличе: „Ево наше Војводине, сад је у наручају миле мајке Србије“. Прослави су присуствовали ђенерал Ђорђе Ђорђевић, командант бригаде пуковник Томовић и многи виђени грађани.

— **Предавање.** У петак у пола 6 сати после подне, у великој магистратској дворани, држаће предавање под насловом: „Како ће бити уређена наша држава?“ г. др. Славко *Шећеров*. Г. Шећеров се ових дана вратио у Беград из Лондона, где је две године радио на Економској Школи. Улаз на његово предавање је бесплатан.

— **За споменик Цанкару.** У Љубљани се основао одбор за подизање споменика Ивану Цанкару. Цанкар је један од највећих писаца југословенских, и смрт његова значи велики губитак за нашу младу културу. О овоме великоме и симпатичноме сину словеначког дела нашег народа донео је топао некролог и „Српски Лист“, и из онога краткога приказа могли су видети наши читаоци, шта значи губитак Ивана Цанкара.

„Иван Цанкар, муж најблажи и најплеменитији, што их роди словенска мајка, један између највећих Славена, највећи Југославен, неумрли див...“ каже се у прогласу.

Топло препоручујемо нашем образованом свету и свој читалачкој публици, да према својим материјалним приликама помогне својим прилозима, да се великоме песнику подигне што достојнији споменик. Нека се у сваком месту састане, можда, мали одбор, који би примио на себе лену дужност скупљања прилога. И најмањи прилози ће добро доћи, и показати наше симпатије према братским Словенцима.

Прилоге треба слати уредништву „Ријечи Срба, Хрвата и Словенаца“ или „Првој Хрватској Штедионици у Загребу“ (конто Цанкаров споменик) или Др. Ј. Облаку, адвокату у Љубљани, који ће све приносе објавити у листовима.

У приправљајућем одбору за подизање споменика су ова господа: Ф. С. Фингжар, Др. Јос. С. Облак, Др. Павле Грошељ, Албин Препелух и Отон Жупанчић.

Кратке вести.

Румунија тражи 9 милијарди ратне отштете.

Познати аустријски ђенерал, Терпћански, кога је запамтио и Нови Сад, биће стављен пред мађарски суд.

Мировна Конференција обавља своје послове тако брзо, да ће за три-четири недеље већ бити потписан прелиминаран мир и саопштен владама бивших централних сила.

Нови румунски министар-председник биће др. Јулије Манју.

Мађарски радници у Пешти разлупали су и уништили сву администрацију чувеног шовинистичког листа „Pesti Hirlap“-а. Штета је врло велика.

Из Загреба су морали отићи сви они, који нису поданици наше краљевине.

Бивши цар Карло примао је осим редовне плате још 8 милијона и 800 хиљада Круна годишње без знања народа.

Пољска тражи за себе две угарске жупаније.

Најновије вести.

Мађари о нашој аграрној реформи.

Нови Сад, 28. јан. Мађарски лист „Дели Хирлап“ у свом 418 броју доноси под насловом „Жалосни Мађари“ овај чланак: Из Југославије долази глас да се београдска влада спрема на аграрну реформу великог стила. Срби ће запленити сва она велика имања која су власници добили од владарске куће или стекли у рату. За нас Мађаре ова чињеница већ одавна није никакво изненађење. Знали смо да Србија, та изразито демократско сељачка држава у којој нема већих поседа од 200 јутара и где је сва земља подељена на мале поседе од 10—20 јутара, неће трпети мамутске поседе у Бачкој и Банату. Ми смо то знали, само нису знали они жалосни Мађари, који су на први глас о мађарској аграрној реформи на сраман начин окренули леђа својој несрећној отаџбини и пожурили се у Н. Сад, да положе верност у руке Српске Народне Управе. Будимо спремни да ће се они сад на глас о српској аграрној реформи вратити брзо натраг у Пешту. Али ће залуд доћи“.

(Телефонски извештаји Просбироу Народне Управе).

Збор у Хрватској.

Загреб, 28. јан. У Великој Горици је одржана народна скупштина, која је протестовала против италијанског насиља. Скупштини су присуствовали министар Д-р Петричић, председник Старчевићеве странке права Д-р А. Павелић, пуковник М. Прибићевић, Д-р Анђелиновић и посланик Першић. Министар Петричић је изнео основне темеље у решењу нашег аграрног питања. Д-р Павелић се осврнуо у свом говору на промену на банској столици, рекавши између осталог и ово: „Дужност је Старчевићеве странке права да енергично помаже изграђивање наше државе. Управо зато старчевићанци неће и не могу подупирати владу бана Палечека, који је дошао на ово место једино по закључку коалиције, без споразума са осталим странкама“. Пуковник М. Прибићевић је својим говором електризовао народ. Сељаци су једнодушно говорили: „С *таким* Србином, и у воду и у ватру!“

Самодрицање бољшевика

Хаг, 25. јан. Вође руских бољшевика, Лењин и Троцки држали су у Москви говор, из кога се види да ће се *бољшевици предати*. Обе вође су признале да је *бољшевички национално-економски систем пропао*, и да је дошло време да се поново постави питање како би се могло организовати учешће интелектуалаца средњих класа у јавним пословима.

Турци сеље из Цариграда.

Париз, 28. јан. „Еко де Пари“ дознаје да ће турски султан ускоро напустити Цариград. Резиденцију преноша у Малу Азију, не зна се да ли у град Конију или Брусу. Цариград ће постати међународан град.

Нова странка у Босни.

Сарајево, 28. јан. Недавно се у Бањој Луци одржала јавна политичка скупштина, којој је била сврха да се створи програм за једну странку и да се расправе важна актуална питања. Нова организација тражи: Демократску монархију без покрајинских или племенских автономија. Стога захтева да покрајинске самоуправе и владе одмах ликвидирају. Захтева самоуправу општина и потпуну слободу исповедања свих вера. Иште да се у покрајинама, које су досад припадале бившој аустро-угарској монархији, проведе радикално чишћење међу чиновништвом, те да се сви противнародни корумпирани елементи из управе одстране.

Ad бр. 10. ex 1918./19. 1-1

Школска објава.

Одлуком срп. правосл. митрополијског црквеног и школског савета под бр. 1205. и 1223/418.—1918. позивају се сви досадањи ученици, а исто тако и они ученици, који желе ступити у I. разред ове школе, да се у што краћем року писмено пријаве овој управи ради уписа у школу. Од пријављеног броја ученика зависи хоће ли и кад ће почети школа свој рад, о чему ће сваки пријављени ученик извештен бити.

Они ученици, који се воде као накрачки слушаоци, могу се пријавити без претходне молбе и дозволе.

Који се пријављују за I. разред имају послати сведоџбу IV. разреда средње школе, крсни лист и сведоџбу да су здрави и без икакве телесне мане. Ожењени не могу бити редовни ученици.

Напослетку напомиње ова управа, да уз школу нема интерната, него се ученици за своју опскрбу сами имају старати.

У *Сомбору*, 4. (17.) јануара 1919. год.

Управа Мушке Учитељске Школе.

Апотеку

реалног права и намештај **продајом уз готов новац.** Купац не мора бити апотекар. Озбиљни интересенти нека се изволе обратити лично или писмено на **ујекарна, Илок, Срем.** 34 2-6

ТРЕБАМ ВЕШТОГ ВИНЦИЛИРА

за Рибњак, поред Дунава, распитати се у штампарији **Ђорђа Ивковића** у Новом Саду

10 3—3

Трговци, који имају штогод на продају за село, или да набављају са села, нека се обрате на

Јосифа Баумана, трговца Вачордаш. 20 2—2

Одговорни уредник: **Јанко Перић.**

Штампарија д. д. „Натошевић“ Нови Сад.